

ანზორ დევაძე

ANZOR DEVADZE

ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი

Candidate of Economic Sciences,
Professor of Batumi Shota Rustaveli
State University

ანოტაცია

ტურისტული საწარმოების მართვა საკმაოდ რთული პროცესია, რომელიც ეკონომიკური ნაკადების ოპტიმიზაციის მიზნით მოითხოვს ლოგისტიკური სისტემების ამოქმედებას, რაც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს კომპანიის ფინანსურ შედეგებზე.

ლოგისტიკას ტურიზმში განიხილავენ როგორც ტურიზმის მენეჯმენტის ერთ-ერთ ეფექტურ საშუალებას. ტურისტული ფირმის ლოგისტიკა წარმოადგენს ტურიზმში სპეციფიკურ ლოგისტიკურ საქმიანობას, რომლის არსიც მდგომარეობს იმ ოპერაციების დაგეგმარებაში, მართვასა და კონტროლში, რომლებიც ხორციელდება ტურის შემუშავების, მისი ფორმირებისა და მომხმარებლის ინტერესებისა და მოთხოვნების გათვალისწინებით მზა პროდუქციის მომხმარებელზე მიწოდების დროს. ტურისტული ფირმის ლოგისტიკა ასევე ითვალისწინებს შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდების, შენახვისა და დამუშავების პროცესებს. ლოგისტიკას ასევე მიიჩნევენ კონკურენტულ იარაღად ბაზარზე და მართვის ფილოსოფიად ტურიზმში.

ლოგისტიკური სისტემა, ინტეგრირებული პარადიგმის თანახმად, განიხილება როგორც ერთიანი მთლიანი, როგორც ინტეგრირებული სისტემა, რომელიც მომხმარებელთა მოთხოვნილებების შესაბამისად აერთიანებს ტურისტული პროდუქტის ფორმირების, წარმოების და რეალიზაციის მთლიან სასიცოცხლო ციკლს.

გამომდინარე აქედან, მოცემული პარადიგმა წარმოადგენს ტურისტული ბიზნესის ორგანიზაციის სიტუაციურ და კომბინირებულ პერსპექტივას როგორც შიდა საფირმო, ასევე ფირმათაშორის დონეებზე.

ლოგისტიკის პრინციპებს წარმოადგენენ მოხმარების პრიორიტეტები. ამიტომ, სერვისის სახესა და დონეს, რომელსაც სთავაზობენ მომხმარებლებს, წამოწევენ წინა პლანზე, ხოლო დროის შემცირება და შეკვეთის შესრულების საიმედოობის ამაღლება განიხილება როგორც ლოგისტიკის უმთავრესი მიზანი.

ლოგისტიკური მიდგომის საფუძველზე მენეჯმენტის იდეალური სისტემა წარმოადგენს სისტემას, რომელიც ეფუძნება ინტეგრირებულ მიდგომას და საშუალებას იძლევა მიზანმიმართულად იმართოს ტურისტული საწარმოს ეფექტური საქმიანობის რეზერვები.

საკვანძო სიტყვები: ლოგისტიკა, ტურისტული საწარმო, ტურიზმის ლოგისტიკა, მატერიალური ნაკადი, ფინანსური ნაკადი, საინფორმაციო ნაკადი, ნაკადების მართვის სისტემა.

Abstract

Management of tourist enterprises is quite a complicated process, which requires activation of logistics systems in order to optimize economic flows that have a significant impact on the company's financial results.

Logistics is being discussed as one of the most effective methods of tourism management. Logistics of Tourist Company represent specific logistics activity, the essence of which lies in the planning of operations, in management and control, which is carried out during development of the tour and during the time of delivering the finished product to the consumer. Logistics of Tourist Company also provides processes of supplying relevant information, storing and processing. Also logistics is a competitive tool in the market and a management philosophy in the tourism.

According to the integrated paradigm, logistics system is viewed as a unified whole, as an integrated system that combines the tourism product formation, production and realization of the entire life cycle according to the Customers Demands.

Thus, the paradigm represents organization's situational and combined perspective of tourism business on the inside-company and outside-company levels.

Logistics principles represent consumer priorities. Therefore, the level and type of service, which are offered to customers, are being advanced to the foreground, while the reduction of the time and improvement of performance reliability are being considered as the ultimate goal of logistics.

Based on the logistics approach, the ideal system of management is system that is based on an integrated approach and allows purposefully manage effective activity reserves of the tourist enterprise.

Key words: Logistics, Tourist Enterprise, TourismLogistics, Material flow, Financial flow, Information flow, Flow management system.

შესავალი

თანამედროვე პირობებში სამამულო ტურისტულ კომპანიებში მენეჯმენტი მნიშვნელოვნად აფართოებს თავისი პასუხისმგებლობების საზღვრებს. ამასთან დაკავშირებით ფინანსური, საინფორმაციო და სხვა რესურსების რაციონალური მოხმარება შესაძლებელია ყველა იმ ბიზნეს – სუბიექტების კოორდინირებული და შეთანხმებული საქმიანობის საფუძველზე, რომელთა გავლითაც მიემართებიან არსებული ნაკადები. აღნიშნული განაპირობებს ფინანსებისა და ინფორმაციის სფეროებში, როგორც ერთიანი პროცესის ჩარჩოებში, ეფექტიანობის რეზერვების მართვის მეთოდური ასპექტების შემუშავების აუცილებლობას ისეთი კატეგორიების ურთიერთკავშირების გათვალისწინებით, როგორებიცაა „ნაკადი“, „ფინანსები“ და „ინფორმაცია“.

სტატისათვის შერჩეული თემის აქტუალობას, ჩვენი აზრით, განაპირობებს მეურნეობრიობის თანამედროვე პირობებში ტურისტული კომპანიების რესურსების გამოყენების გაუმჯობესების პრობლემის გადაწყვეტა ტურისტული და მისი უზრუნველყოფი ფინანსური და საინფორმაციო ნაკადების რაციონალური მართვის საფუძველზე.

მოცემულ თემის მიზანს წარმოადგენს ტურისტული კომპანიების ეფექტური მართვის ახალი მეთოდებისა და მოდელების შემუშავების ობიექტური აუცილებლობის დასაბუთება ნაკადური პროცესების ლოგისტიკის საფუძველზე.

ტურისტული საწარმოების მართვა საკმაოდ რთული პროცესია, რომელიც ეკონომიკური ნაკადების ოპტიმიზაციის მიზნით მოითხოვს ლოგისტიკური სისტემების ამოქმედებას, რაც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს კომპანიის ფინანსურ შედეგებზე.

ლოგისტიკას ტურიზმში განიხილავენ როგორც ტურიზმის მენეჯმენტის ერთ ერთ ეფექტურ საშუალებას. ტურისტული ფირმის ლოგისტიკა წარმოადგენს ტურიზმში სპეციფიკურ ლოგისტიკურ საქმიანობას, რომლის არსიც მდგომარეობს იმ ოპერაციების დაგეგმარებაში, მართვასა და კონტროლში, რომლებიც ხორციელდება ტურის შემუშავების, მისი ფორმირებისა და მომხმარებლის ინტერესებისა და მოთხოვნების გათვალისწინებით მზა პროდუქციის მომხმარებელზე მიწოდების დროს. ტურისტული ფირმის ლოგისტიკა ასევე ითვალისწინებს შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდების, შენახვისა და დამუშავების პროცესებს. ლოგისტიკას ასევე მიიჩნევენ კონკურენტულ იარაღად ბაზარზე და მართვის ფილოსოფიად ტურიზმში..

ტურიზმის ლოგისტიკის კომპონენტურ სტრუქტურას მიეკუთვნება:

ტურისტულ - რეკრეაციული რესურსების

(ტურიზმის რესურსული ბაზის) ლოგისტიკა;

– ტურიზმის მატერიალურ - ტექნიკური ბაზის ლოგისტიკა, მათ შორის ტურისტების განთავსებისა (სასტუმრო მეურნეობის) და კვების (სარესტორნო მეურნეობის) სფეროების ლოგისტიკა;

საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის ლოგისტიკა;

– ტურიზმის სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის ლოგისტიკა (ტურისტული გადაზიდვების ლოგისტიკა);

– საექსკურსიო მომსახურების ლოგისტიკა;

– ტურიზმში თანამდები მომსახურების ლოგისტიკა;

– ტურისტული საქონლის წარმოებისა და გასაღების ლოგისტიკა.

ტურისტული კომპანიის ლოგისტიკურ სისტემაში იგულისხმება:

– ინფორმაცია – ტურების დაგეგმვა, შეკვეთების დამუშავება, მოთხოვნების პროგნოზირება;

– ტურისტების გადაყვანა, ტრანსპორტის სახისა და გადაამზიდავი კომპანიის შერჩევა;

– კადრები, რომლებიც ემსახურებიან ტურისტებს;

– მომსახურე წარმოებები – ლოგისტიკის ქვეგანყოფილებები, რომლებიც ემსახურებიან ტურების ფორმირების პროცესებს და მომხმარებლებს უწევენ შესაბამის მომსახურებებს.

ლოგისტიკური სისტემის ელემენტებსა და ფაქტორებს, რომელთაც გათვალისწინება აუცილებელია მათი შემუშავების დროს, მიეკუთვნება:

– ტურისტული ფირმების ფილიალების რაოდენობა და მათი განლაგება;

– ინფორმაციული კავშირი, რომელიც ეფუძნება კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებას (Internet, E-mail);

– სატრანსპორტო მოდელი.

ბოლო პერიოდში ლოგისტიკის პრეროგატივას მატერიალური ნაკადების მართვასთან ერთად წარმოადგენს მომსახურების ნაკადების მართვა. ტურიზმში მომსახურების ნაკადებად გაიგება მომსახურებების კომპლექსი ტურისტების გადაზიდვების, განთავსების, კვების კუთხით, საექსკურსიო მომსახურებები, ასევე გიდი – თარჯიმანების მომსახურება და სხვა მომსახურებები, რომლებიც ტურისტებს მიეწოდებათ მათი მოგზაურობის მიზნის შესაბამისად.

ნაკადების მართვა ინოვაციური ლოგისტიკის საფუძველზე რესურსების ტრადიციული მართვისაგან განსხვავდება ინტეგრირებულ ლოგისტიკურ მიდგომაში ბიზნეს – პროცესების მართვისადმი. ასეთი მიდგომის საშუალებით საწარმო აღწევს გარე ცვლილებებთან ადაპტა-

ციის შესაბამის დონეს, კონკრეტულ ბაზარზე თავაზობს ტურისტული პაკეტების აუცილებელ რაოდენობას, სადაც ისინი მოთხოვნადი იქნებიან საჭირო დროს, ცდილობს მიადწიოს შეკვეთების მიღების, დამუშავებისა და სატრანსპორტო მომსახურების სინქრონიზაციას, დანახარჯების შემცირებას.

ლოგისტიკური სისტემა, ინტეგრალური პარადიგმის თანახმად, განიხილება როგორც ერთიანი მთლიანი, როგორც ინტეგრირებული სისტემა, რომელიც მომხმარებელთა მოთხოვნილებების შესაბამისად აერთიანებს ტურისტული პროდუქტის ფორმირების, წარმოების და რეალიზაციის მთლიან სასიცოცხლო ციკლს.

გამომდინარე აქედან, მოცემული პარადიგმა წარმოადგენს ტურისტული ბიზნესის ორგანიზაციის სიტუაციურ და კომბინირებულ პერსპექტივას როგორც შიდა საფირმო, ასევე ფირმათაშორის დონეებზე.

მეურნეობრიობის ყველა სფეროში კონკურენციის გამძაფრება მოითხოვს ლოგისტიკური სისტემების მუდმივ ტრანსფორმაციასა და ადაპტაციას განუწყვეტლივ ცვალებად შიგა და საგარეო პირობებთან, რომელიც გამოიხატება მატერიალური, ფინანსური და საინფორმაციო ნაკადების სისწრაფის ზრდაში, ლოგისტიკური ჯაჭვის რგოლებს შორის ფინანსურ ურთიერთობათა გართულებაში, ასევე ლოგისტიკურ სისტემებში ორგანიზაციულ – ეკონომიკური ურთიერთობების ჩარჩოებში ურთიერთკავშირების რაოდენობის შემცირებაში.

ტურისტულ ინდუსტრიაში ლოგისტიკური ტექნოლოგიების დანერგვა და გამოყენება საშუალებას იძლევა:

- შეიქმნას ტურისტული პროდუქტის ფორმირებისა და მისი მოძრაობის აღრიცხვისა და კონტროლის ერთიანი სისტემა;

- შემცირდეს ტურისტული პროდუქტის ფორმირების, „წინ წაწევის“ და რეალიზაციის დროითი ინტერვალი;

- განხორციელდეს ფინანსური და საინფორმაციო ნაკადების აღრიცხვისა და კონტროლის ავტომატიზაცია;

- შემცირდეს დრო და ამაღლდეს ტურისტული პროდუქტის მომხმარებლების მომსახურების ხარისხი;

- შემცირდეს სისტემაში ცირკულირებადი ლოკუმენტაციის მოცულობა, ასევე მნიშვნელოვნად შემცირდეს შეცდომების რაოდენობა სააღრიცხვო - საანგარიშგებო ლოკუმენტაციაში;

ტურიზმში ლოგისტიკური მართვის ობიექტებს წარმოადგენენ ტურისტული პროდუქტის ფორმირების, „წინ წაწევის“ და რეალიზაციის პროცესები, ასევე მათთან დაკავშირებული ფი-

ნანსური და საინფორმაციო ნაკადები. აღნიშნული რთული ფაქტორები მოითხოვენ კომპლექსურ ანალიზს და რიგი ფაქტორების შეფასებას:

- ტურისტული პროდუქტის მომხმარებლების მოსალოდნელი კონტიგენტი (საქმიანი, ტურისტულ - გამაჯანსაღებელი, შემეცნებითი და ა.შ.);

- ტურისტული პროდუქტის სახეები, რომლებიც განსაკუთრებით მოთხოვნადია ამჟამინდელ დროში ან იქნება უახლეს მომავალში;

- განთავსების ობიექტების პირობები (სასტუმროები, რესტორნები, სანატორიულ - საკურორტო ობიექტები, პანსიონატები, დასასვენებელი სახლები, კემპინგები და ა.შ.);

- რეალიზებული მომსახურებები და მათი მატერიალურ - ტექნიკური უზრუნველყოფა;

- მარკეტინგის ელემენტები (ტუროპერატორის კატალოგი, რევიონის აღწერა, საკურორტო ქალაქის საექსკურსიო და სავაჭრო შესაძლებლობები, ტურისტული პროდუქტის რეალიზაციის წესები და ა.შ.);

- ტურის პირობები;

- მომსახურებების მიწოდების საიმედოობა.

ტურისტული პროდუქტის ფორმირებისა და „წინ წაწევის“ ლოგისტიკური პროცესი მოიცავს შემდეგ ეტაპებს: გამოკვლევა, ექსპერიმენტი, შემუშავება, კადრების მომზადება ტურპროდუქტის ფორმირებისა და „წინ წაწევისთვის“, რეკლამის ორგანიზაცია და რეკლამის ჩატარება.

ლოგისტიკური კვლევების ობიექტებად შეიძლება წარმოვიდგინოთ:

- ახალი ტურები, მომსახურების სახეები, ტურების კონცეფციები და პროგრამები, პოტენციური მოთხოვნილება ტურისტულ პროდუქტზე და ა.შ. (ტარდება საკითხის ეკონომიკური და ფასობრივი შეფასება);

- ტურისტული პროდუქტის წარმოებისა და მოხმარების მოცულობა, სტრუქტურა და დინამიკა;

- რეზერვების არსებობა და მათი დონე (მომხმარებლების მოცვის ზრდის მიხედვით, მარშრუტების გეოგრაფიის გაფართოების მიხედვით, მომსახურების ნომენკლატურის მიხედვით, მომსახურების პროგრამების ვარიანტების მიხედვით და ა.შ.);

- ფასების მოძრაობა: როგორ ყალიბდება ფასები ანალოგიურ მომსახურებაზე კონკურენტ ფირმებში, როგორია ფასების საშუალო საბაზრო კურსი ამა თუ იმ მომსახურებაზე და ა.შ.;

- ბაზრის მონაწილეები (პარტნიორები, კონკურენტები, პროდუქტის მომწოდებლები, შუამავლები, მომსახურების მომხმარებლები

და ა.შ.);

– ტურიზმში ლოგისტიკის ძირითად ფუნქციებს მიეკუთვნება:

– ტურისტული პროდუქტის „წინ წაწევის“ და რეალიზაციის ოპერატიული ანალიზი, კონტროლი და ფორმირების პროცესების მართვა, ასევე ტურისტული ორგანიზაციების საქმიანობის სტრატეგიული დაგეგმარება და პროგნოზირება;

– აუცილებელი და შესაბამისი ხარისხის ინფორმაციის გადაცემა (მიღება) საჭირო დროს და საჭირო ადგილას;

ტურისტების და ტურისტული პროდუქტის გადაადგილების (მოძრაობის) ოპერატიული კონტროლი;

– ტურისტული სისტემის ინფრასტრუქტურის (ლოკალური, რეგიონული, ტრანსკონტინენტალური ქსელები და ა.შ.) განცალკევებულად ფუნქციონირებადი საინფორმაციო სისტემების ინტეგრაცია;

– ანალიზისა და ტურისტულ სფეროში ნეგატიური ტენდენციების განვითარების პროგნოზირებასთან ერთად ეკონომიკური ფორს - მაჟორის შემთხვევის დადგომის თავიდან ასაცილებლად ფინანსური ზღურბლის (ბუფერის) გათვლა და ორგანიზაცია;

– სელექტორული თათბირების, ვიდეოკონფერენციების, სიმპოზიუმების და ა.შ. ჩატარების უზრუნველყოფა ადგილობრივი, რეგიონული და გლობალური მასშტაბებით;

ტურისტული ოპერატორების წარმომადგენლობისთვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია გამოყოფილი იქნას ლოგისტიკის შემდეგი ფუნქციონალური ზონები:

– ლოგისტიკური სერვისული გარანტიების მიწოდების მონიტორინგი;

– ტურისტული მომსახურების მიწოდების ჯაჭვის მონაწილეების საქმიანობის ლოგისტიკური კოორდინაცია, რაც ითვალისწინებს ლოგისტიკური სერვისის დონისადმი მოთხოვნების ამადლებახე სწრაფ რეაგირებას;

– ტურისტული ნაკადების მომსახურების არხების ლოგისტიკური აუდიტი.

შესასრულებელი ფუნქციების შესაბამისად ტურიზმში ლოგისტიკის ძირითადი ამოცანებს შეიძლება მივაკუთვნოთ ტურისტული პროდუქტის ფორმირების, „წინ წაწევის“ და რეალიზაციის რაციონალიზაცია; ტურისტებისა და ექსკურსანტების გადაყვანის ორგანიზაციის გაუმჯობესება და მარშრუტების ოპტიმიზაცია; ტურისტული პროდუქტის მომწოდებლებსა და მომხმარებლებს შორის ოპერატიული ინფორმაციის გაცვლის ორგანიზაცია; ფინანსური ნაკადების დაგეგმვა, პროგნოზირება და კონტროლი.

ტურისტული კომპანიებისათვის გარკვეულწილად საინტერესო იქნება ნაშრომში [7] შემოთავაზებული ლოგისტიკური სისტემა, რომელიც თავის თავში მოიცავს რამდენიმე ქვესისტემას:

– ტურისტული პროდუქტის მართვის ქვესისტემას;

– სატრანსპორტო კომპანიებთან ურთიერთობების ქვესისტემას;

– სასტუმრო მომსახურების ორგანიზაციის ქვესისტემას;

– პერსონალის მართვის ქვესისტემას;

– საინფორმაციო ნაკადების მართვის ქვესისტემას;

– ფინანსების ქვესისტემას.

მოდელის ეფექტური ფუნქციონირების მიზნით ავტორის მიერ შემოთავაზებულია ინფორმაციული უზრუნველყოფის მექანიზმი, რომელიც ითვალისწინებს ნაკადების მართვის სისტემის დანახარჯების კლასიფიკაციას მმართველობითი აღრიცხვის ფარგლებში რესურსული და ფუნქციონალური ნიშნის მიხედვით, რომელიც აუცილებელია ნაკადების მართვის სისტემაში დანახარჯების წარმოქმნის საკვანძო ადგილებისათვის შესაბამისი ყურადღების მისაქცევად.

დანახარჯების ამგვარი წესით დაჯგუფება აუცილებელია ნაკადების მართვის სისტემის დანახარჯების მატრიცის შედგენისათვის, რომელიც საშუალებას მოგვცემს გამოვლენილი იქნას დანახარჯების ზრდის მიზეზები. მოცემული ლოგისტიკური სისტემის დანერგვა ტურისტულ საწარმოებში საშუალებას იძლევა შემცირებული იქნას დანახარჯები, გაიზარდოს საინფორმაციო ნაკადების ეფექტურობა და გაუმჯობესდეს საბოლოო მომხმარებლებისათვის გათვალისწინებული ტურების ხარისხი.

ლოგისტიკის დასანერგი მიმართულებების ეკონომიკური ანალიზის მოდელად მიზანშეწონილად მიგვაჩნია გამოყენებული იქნას ქსელური დაგეგმარების მეთოდი. ასევე ამ შემთხვევაში სასურველია გამოყენებული იქნას მიწოდებათა ჯაჭვის შეფასების მატრიცული სისტემა [2], რომელიც მოიცავს:

– ტურისტული მომსახურების მიწოდების შეკვეთების ნაწილს, რომლებიც შესრულებულია დათქმულ ვადებთან შესაბამისობაში;

– დამატებით ტურისტულ მომსახურებაზე გაწეულ ფაქტიურ საშუალო დანახარჯებს, გამოსახულს პროცენტებში ფაქტიურ შემოსავლებთან მიმართებაში;

– ტურისტების პრეტენზიებზე და მათ დაკმაყოფილებაზე რეაქციის დროს, ანუ საშუალო ვადა ტურისტების მხრიდან პრეტენზიის მიღებასა და მათ კონტაქტს ტუროპერატორის შესაბამის წარმომადგენელს შორის;

– ტურისტების პრეტენზიების დაკმაყოფილების დროს.

ლოგისტიკური მიდგომის საფუძველზე ტურისტული სააგენტოს მმართველობითი სტრუქტურის სტანდარტული მოდელის გაუმჯობესებისათვის მიზანშეწონილია გამოყენებული იქნას აგენტების განაწილება სპეციფიკურ სამომხმარებლო ბაზრებზე [6].

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ ლოგისტიკის პრინციპებს წარმოადგენენ მოხმარების პრიორიტეტები. ამიტომ, სერვისის სახესა და ღონეს, რომელსაც სთავაზობენ მომხმარებლებს, წამოწევენ წინა პლანზე, ხოლო დროის შემცირება და შეკვეთის შესრულების საიმედოობის ამაღლება განიხილება როგორც ლოგისტიკის უმთავრესი მიზანი.

მოცემული პრინციპების რეალიზაცია ხელს უწყობს მისაღები გადაწყვეტილებების ოპტიმიზაციას, რაც ტურისტულ ფირმებს საშუალებას აძლევს განიმტკიცონ თავიანთი პოზიციები სამომხმარებლო ბაზარზე.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ლოგისტიკური მიდგომის საფუძველზე მენეჯმენტის იდეალური სისტემა წარმოადგენს სისტემას, რომელიც ეფუძნება ინ-

ტეგრირებულ მიდგომას და საშუალებას იძლევა მიზანმიმართულად იმართოს ტურისტული საწარმოს ეფექტური საქმიანობის რეზერვები.

ნაკადური პროცესების სრულყოფა ფინანსური და საინფორმაციო ნაკადების საშუალებით მოითხოვს მთელი ლოგისტიკური სისტემის ეფექტიანობის ამაღლებას მისი სტრუქტურის, ორგანიზაციულ – ეკონომიკური მექანიზმის გაუმჯობესებისა და იმ დანახარჯების მინიმიზაციის საფუძველზე, რომლებიც ორიენტირებული არიან საბაზრო მოთხოვნილებების მაქსიმალურ დაკმაყოფილებაზე. ამასთან ერთად, უნდა აღინიშნოს, რომ ტურისტული კომპანიების ნაკადური პროცესების თავისებურებებიდან გამომდინარე, ეფექტურობის ამაღლების რეზერვების გამოყენებაში საუკეთესო შედეგებს შეიძლება მიღწიონ მხოლოდ იმ კომპანიებმა, რომლებიც გამოიყენებენ ინტეგრირებული ლოგისტიკის კონცეფციას, რომელიც ითვალისწინებს ლოგისტიკური სისტემის იმ ნაკადების გამჭოლ მართვას, რომლებიც გაივლიან მთელი ლოგისტიკური ჯაჭვის ყველა რგოლს.

ლიტერატურა / REFERENCES

1. ა. დევაძე. ლოგისტიკური სისტემების თავისებურებები და ნაკადების ეფექტური მართვა ტურისტულ კომპანიებში. თბ., 2015.
2. ა. დევაძე. ტურისტული ორგანიზაციების კლიენტების სერვისული (საინფორმაციო) მომსახურების ლოგისტიკური პროცესები. ქუთაისი., 2016.
3. ლ. ბოცვაძე, კ. ერაძე, ვ. ბოცვაძე. ლოგისტიკური მენეჯმენტი და მოდელირება. თბ., 2010.
4. შ. ვეშაპიძე, ლ. ოსაძე, დ. სეხნიაშვილი. ლოჯისტიკა. თბ., 2012.
5. Гапонова Е.В. *Обоснование логистической стратегии конкурентоспособности туроператоров: Автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05.* - СПб., 2006. - 16 с. .
6. Рожкова Н.В. *Логистическое управление в туристическом бизнесе // Российское предпринимательство.* - 2007. - № 3. - С. 130 - 133.
7. Соколов И.А. *Совершенствование управления туристскими предприятиями на основе логистизации потоковых процессов: Автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.05.* - М., 2007. - 28 с.

1. A. DEVADZE. Logistic systems and flow characteristics of effective management of the tour companies. Tb., 2015.
2. A. DEVADZE. Tourism organizations customer service (information) services Logistics. Kutaisi., 2016.
3. L. Botsvadze, j. Eradze, f. Botsvadze. Logistics management and modeling. Tb., 2010
4. Sh. Veshapidze, l. Osadze, d. Sekhniashvili. Logistics. Tb., 2012.
5. Gaponova EV Justification sourcing competitive tour operators: Author. Dis. cand. ehkon. Sciences: 08.00.05. - St. Petersburg, 2006. - 16, p.
6. Rozhkova NV Logistical management in the tourism business // Russian Entrepreneurship. - 2007. - № 3. - C. 130 - 133.
7. Sokolov IA Improving the management of tourist enterprises on the basis of flow processes logistizatsii: Author. dis ... cand. ehkon. Sciences: 08.00.05. - M., 2007. - 28